

Szeged öröksége, jelene és jövője

Írta: Siklós János

Nem hiszem, hogy akadna olyan szegedi lakos, aki közömbös lenne a nagy múltú — és remélhetőleg még nagyobb jövő előtt álló — város gyarapodásának, fejlődésének napirendre kerülő kérdéseiről. Szeretik ezt a várost a valóban szegediek, azért, mert »nagyon szép — a napfény városa«, és mert százezer tiszaparti magyarnak az életet jelenti. De a környező községek lakossága is szeretettel, becsüléssel beszél a városról, mert a környező falvakat és a környék tanyavilágát az ipar, a kereskedelem, a piac, az egészségügy és a kultúra vastag kötelein kívül ezer és ezer finoman szőtt szál köti a tiszaparti nagyvároshoz. Nem mellőzendő az sem, hogy — nemcsak Csongrád megye, hanem a Dél-Magyarország gazdaságának és kultúrájának központja ez a város, az Alföld ipari munkásságának legfontosabb góca (még számbelileg is). S ez a hatalom kérdését — tekintve is lényeges vonás.

Kétféleképpen szerették ezt a várost az utóbbi négy évtizedben. A Horthy-Klebsberg-éra urai másképpen ítélték meg a város jelentőségét, szerepét, és másképpen ítélték meg a hatalomra került nép. Horthyék a városok »representánsa«-ként kezelték Szegedet, ezt a várost kitették a Balkán felé — kirakatba, hogy megbámultassák a magyar »kultúrfejlődést«. Szeged a Horthy-éra időszakában az irredenta kultúrpolitika »megágyazott« városa volt, a dómjával, egyetemével, gimnáziumaival, szobraival, kultúrpalotájával, Európa-hírtelével, szabadtéri játékaival, templomaival. A külföldi, ha Szegedre jött, nem győzött csodálkozni e dél-

kelet-európai kultúrcentrumon. Klebsberg Kunóék kezében Szeged a rossz ízű, reakciós irredentizmus, faji és kulturális »felsőbbrendűséget« dokumentáló város volt.

Kétségtelen, hogy a kapitalista támogatottak ebben Klebsberg, illetve később Hóman Bálint kultúrpolitikáját. Megépítették a Konzervgyárat, a Falemezgyárat és egyéb kisebb jelentőségű üzemeket teremtettek. Természetesen a politika megfizette a tökések fáradozását, mert busás haszon jutott az ipari munkásság kezébe nyomán a szegedi üzemek részvényeseinek.

Mindez, amit elmondtam, csak csillogás, kirakati reklám volt. A »representatív« város fényei mögött gyászos nyomorúság, várospolitikai szédelés, és a szociális bajok mérhetetlensége húzódott meg. Vegyünk sorba néhányat.

Leglényegesebb a munkanélküliség, amely összefüggött a város iparával. Talán sehol az országban nem volt olyan nyomozható a munkanélküliség, mint Szegeden. A régi »Mars téri köpködő« bűzös helyiségeiben nap-nap után sok száz összezsúfolt éhes munkás várt munkaalkalomra. A népkonyhák előtt több száz ember jobb híján ételre várt, egyheti inségmunka fejében.

A Horthy-kormányzat és Szeged Somogyi-Pálffy-féle igazgatása a munkanélküliség problémáját soha, még a háborús konjunktúra időszakában sem tudta megoldani. Egyrészt azért, mert Szeged ipara már akkor is elmaradt volt a munkabíró ipari munkásság arányszámához viszonyítva, másrészt meg az árendába vett városi bérföldek bérlő parasztjai évenként százezrekre szaporították a környező községek-ből, tanyavilágból a munka- és kenyérlétkülső nagy táborát.

Sorrendben a lakás-kérdés következik, amelynek gyökeres megoldására a Horthy-rendszer soha nem is gondolt. Nem szükséges tagadni, hogy építettek lakásokat Szegeden akkor is — nem is keveset —, de nem az »igénytelen« dolgozó emberek részére. Az »igénytelenek« minősített emberek részére olyan lakásokat építettek, amelyeket ma viszolygva fogadnának el a munkások. Gondoljunk csak a petőfitelepi házak egy részére, a földes, vizes lakásokra. Az ONCSA-telep-ekre és egyéb, a periferiákon történt építkezésekre. Ezekben a lakásokban nem volt villany és ma sincs víz, gáz, fűtőszobáról nem is beszélünk. És nem lényegtelen, hogy a városi földekből kiparcellázott telkeket nem ajándékozta, hanem pénzért adta el Horthyék városvezetősége. Miután ezeket a rossz földeket nem bérelte senki, nem tudták hasznosítani, nyakába varrták a legszegényebb, legelesettebb társadalmi rétegnek. Tehát nem a jószándék — hanem a pénzszerezés volt a mérvadó.

Móráváros és Rókus egészségtelen pincelakásai akkor is megvoltak, de eszé ágában sem volt a városnak — huszonöt éven keresztül — ezzel törődni. Akinek fedél

volt a feje felett — mind-egy, hogy milyen —, annak lakásügyben nem volt keresnivalója a városházán, hiába mentek, egyszerűen elkergették onnan a munkásokat. Az évtizedek természetes szaporulata is újabb lakásigényeket támasztott, s a lakáshelyzet egyre romlott.

Nem oldották meg Horthyék időszakának szegedi közigazgatási emberei a város közművesítését sem. Elavult, korszerűtlen a víz, a gáz, a világítás. Régi, ősi berendezésekkel dolgoztak és ezek a berendezések (mint például a gázvezeték) lassan használhatatlanná váltak. Nem szólván arról, hogy a kiosztott, telkesített városi bérföldeken épült telepek közművesítésére, útjaira, közvilágításra nem is gondoltak. Ami a telepen történt etekintetben, azt a munkáshatalom javára kell írni.

Ilyen örökséget vett át a munkáshatalom Szegeden. A gondolkodó tízezrekben nem keltett csalódást a népi demokratikus rendszer, mert megértik: ilyen gyászos, súlyos örökséggel tartsz nyámban, kezdjük a szocialista rend építését.

A mi városzeretünk e problémák megoldásánál, a lehetőségeinkkel egyszerű felhasználásával kezdődik.

A Horthy-rendszer bukása után nálunk is azok intézik a város ügyeit, akik erre a leghivatottabbak: a lakosság bizalmát élvező munkás, paraszt és értelmiségi tanácsotagok. A munkáshatalom 13 éves működése felsorolhatatlanul sok és kézzel fogható eredményt mutat, amely mind e súlyos örökség végleges megszüntetésére irányul.

Iparfejlesztésünk tekintetében már a tizenhárom év alatt többet tettünk Szegeden, mint Horthyék 25 esztendő alatt. A Textilműveken és a Ruhagyáron kívül bőr- és szőrmeipari, vasipari és egyéb üzemeket teremtettünk, a Konzervgyárat háromszorosára bővítettük és úgyszólván mindegyik üzemünk termelési és foglalkoztatottságbeli kapacitását megduboltuk. Hiszen csak ipari felújításra több mint negyedmilliárdot áldoztunk. A munkanélküliségben szenvedők — tizenhét-húsz ezres — létszámát lenyomtuk, de sajnos, még nem tudtuk megszüntetni. A periferiákon a vízellátást, a közvilágítást megjavítottuk, a bekötőutakat, az útkereszteződések átjáróit megcsináltuk. A közlekedést javítottuk nyújtott villamosjáratokkal, autóbuszok beállításával. Lakásépítésben is túlhaladtuk a régi rendszer eredményeit, különösen 1956 óta vált intenzívvá a lakásépítkezés városunkban. Nekünk semmilyen szempontból nincs szegénykezni valónk Szeged becsületos dolgozói előtt.

Az ország lakossága — következésképpen Szeged lakossága is — összehasonlíthatatlanul jobban él, mint régen. De a helyi gondok leküzdésében elért eredmények nem mindenben megnyugtatók Szeged szempontjából. Különösen a város legelőtér kérdését, az iparfejlesztést tekintve. Az elmúlt 13 esztendőben hazánk ipara, mennyiségi és minőségi szempontból any-

nyit fejlődött, mint azelőtt fél évszázad alatt. Ezzel a fejlődéssel nem tartott lépést — különböző hibás elgondolások folytán — Szeged ipara. Mivel pedig az élet alapja az ipar, ezt a Szegeden nem kielégítő állapotot kellene lehetőségeinkhez mérten tovább segíteni. Ez viszont olyan nagy horderejű kérdés — különösen anyagi kihatásait illetően —, hogy messze meghaladja a város gazdálkodási, költségvetési lehetőségeit. Csak országos, kormányzati támogatással és a helyi erőforrások körültekintő felhasználásával oldható meg az elkövetkezendő években Szeged iparának intenzív fejlesztése.

Az iparfejlesztés két vonását érdemes szemügyre venni. Az egyik: hogy a régi rendszer örökségeként ránkmaradt munkaerőfelesleg foglalkoztatottsága érdekében gyors hatású intézkedést igényelne a város. A másik vonatkozás: a helyi iparfejlesztésnek a távlati tervét kellene elkészíteni, figyelembe véve a város iparának adottságait és szükségleteit, és az ország ipara, s gazdaságos termelési igen lényeges szempontjait.

A másik égető probléma, amelyet — az országos tervek alapján — szintén a megoldás útjára kell segíteni: a város lakáshelyzete. Figyelembe véve a dolgozók megnövekedett igényeit, az alacsony lakbért — nyugodtan mondhatom — fantasztikus mennyiségű költségbefektetést jelent a szegedi lakásgond megoldása. Ez a gond — lokális intézkedésekkel — nem enyhül, mert a természetes szaporulat, a faluból a városba való áramlás csak rontja a jelenlegi helyzetet. (Jellemző, hogy Petőfitelepre az utóbbi hét év alatt több száz algyői, tápéi-réti, maroslelei, külső-baktói család költözött be. Házat vettek, mert már nem szellérek és nem árendába bírák a bérföldet. A petőfitelepi lakosok pedig beljebb költöztek, városiasabb lakásokba.)

Hangsúlyozom, hogy a növekvő igényesség nem baj, de ennek az igényességnek tekintettel kell lennie anyagi lehetőségeinkre. A lakásgond enyhítésében Szegeden is sokkal nagyobb szerepet kell kapnia a magánkezdemenyezésnek, az ezirányú üzemi vállalkozásnak, a lakásépítési akciónak, mint ahogyan eddig történt. Viszont e kezdeményezés kibontakoztatására nem a legkedvezőbb jel a ságváritelepi kislakások építésének segítése körüli huza-vona üzemünk részéről.

A város közművesítésének modernizálása is napirendi kérdéssé válik. Különösen a gázellátás megoldása vált sürgetővé. De ez év nyarán előállt vízhiány arra figyelmeztet bennünket, hogy e téren is alapos vizsgálódásra és esetleg nagyobb horderejű intézkedésre lesz szükség. A fejlődő, épülő város és gyarapodó iparának közművesítése kapcsán is felmerül a jelenlegi kapacitás gyengesége és a berendezés korszerűtlensége.

Nemcsak a szabadtéri játékok megrendezésével összefüggésben kerül napirendre Szeged közvilágításának modernizálása, közlekedési útvonalainak, járdáinak javítása, hanem azért is, mert egy nagy város képehez ez hozzátartozik.

Ezek égető kérdések.

Az elmúlt tizenhárom esztendőben sokat tettünk a bajok enyhítésében. De most már egy lépéssel tovább kell lépünk. Partunk és kormányunk vezetői ismerik városunk problémáit és bajaink leküzdésében támogatást nyújtanak az ország gazdasági körülményeihez mérten. Eppen ezért a legnagyobb bizalommal vagyunk a párt és kormány iránt, amit kifejezésre juttatunk az országgyűlési és tanácsai választás napján is: november 16-án.

A választók között

Már több, mint két hete, lö-gyűlésen a dolgozók ezrei hogy a ruhagyári dolgozók csatlakoztak a ruhagyáriak képviselő jelölő-gyűlésre jöttek össze. Lelkesedéssel, egyhangúan Apró Antal elvtársat, az MSZMP Politikai Bizottsága tagját, a Minisztertanács első elnökhelyettesét javasolták Csongrád megye és Szeged város képviselő-jelöltjévé. Azóta már szerte Csongrád megyében és Szeged városában is több jelö-

Több időt töltött Apró elvtárs a konfekció-öltönyöket gyártó munkaszalagoknál, ahol Berzsényi Lajos, az üzemi pártbizottságának titkára és Abrahám István, a gyár igazgatója és a teremesterek tájékoztatták a gyár munkájáról.

Több szakmai kérdésre kért választ Dudovics Jánosné teremestertől. Erdeklődött az öltönyök ára iránt, az új modellekről, s a kereskedelem véleményéről, hogy elégedettek-e a vásárlók a Szegedi Ruhagyár termékeivel.

A Ruhagyár bejáratánál Bobál János vagyonőrrel találkozott össze. Látna a hatalmas óraláncot zubbonyán, megkérdezte, vajon, milyen gyártmányú órája van. Bobál János dicsékedve mutatta a régi gyártmányú zsebóráját, amelynek, ha csörgője volna, beillene vekerorának is.

Az emlékeztető látogató vasárnapi nagygyűlésre, után egész héten lelkesen ahol jelöltjük, Apró Antal készültek a ruhagyáriak a elvtárs mond beszédet.

Rászolgált a bizalomra

Kedves fiatal tanárnő. Az Újszegedi Általános Gimnáziumban dolgozik, ahol szerényeért, szorgalmáért és tudásáért megbecsüléssel veszik körül munkatársai és tanítványai. De nemcsak munkahelyén ismerik ezeket az emberi értékeit, hanem Felsővárosban is, ahol ügyes-bajos dolgaikkal sokszor felkeresték az emberek, mint a megyei jog városi tanács tagját. S most, amikor a 15-ös körzet választói jelölőgyűlésre jöttek össze, ismét kifejezték Kántor Gabriella tanárnő iránti ragaszkodásukat. A felsővárosi lakosok elmondották a jelölőgyűlésen, hogy őszinte lelkiismerettel dolgozott a lakosság érdekében, s részvételét arra, hogy továbbra is bizalmukba fogadják. A 14-es választókerület lakói megértették a szomszéd körzet javaslatát és ugyancsak egyhangúlag szavaztak a mellett, hogy Kántor Gabriella szerepeljen a városi tanács-tag-jelöltek között.

A nehéz időkben sem rendült meg

Hattyastelepeknek szinte minden felnőtt lakója ott volt a kör kultúrtermében, hogy a 49-es és az 50-es körzet nevében kerületi és városi tanácsotagot jelöljön. A pár-ezer lelket számláló Hattyastelepen szinte minden ember ismeri egymást, talán még egymás gondolatát is. Tudják: ki milyen ember, kire hogy lehet számítani, ha közös dolguk, a telep jobb életének szorgos képviseléséről van szó. Ki mit tett eddig az emberség, a becsület és a néphez való hűség jegyében — aszerint döntöttek magukban már jó előre, s aszerint is nyilatkoztak meg közös akarás-ban.

Igy esett a jelölésük kicsi telepük és az egész város egyik legmegbecsültebb emberére, Bite Vince elvtársra, aki 1950 óta napjainkig igazgatta a városi tanács tagjaként a nép ügyes-bajos dolgát.

— Az ellenforradalmi nehéz időkben sem rendült meg hite a nép ügyét szolgálni — mondták róla jelölői —, hát ezért akarjuk immár harmadizban is, hogy képviselje a külvárosok, a periferiák lakóinak ügyét a városi tanácsban.

A Szovjet—Magyar Baráti Társaság filmautó-ajándéka az MSZBT-nak

A Szovjet—Magyar Baráti Társaság filmautót ajándékozott a Magyar—Szovjet Baráti Társaságnak. A gépkocsi, amely »filmszínházat« visz magával, alkalmas arra, hogy a legelődugottabb településeken is bemutassa a filmművészet alkotásait. Az értékes ajándékot szombaton a Magyar—Szovjet Barátság Házában a Szovjet—Magyar Baráti Társaság elnöksége nevében J. I. Gromov, a Szovjetunió buda-

pesti nagykövete adta át az MSZBT országos elnökségének.

J. I. Gromov az ajándék átadásakor hangoztatta: A filmautó hozzá fog járulni, hogy a Magyar—Szovjet Baráti Társaság az eddigieknél is eredményesebben szolgálja a két nép barátságának és a világbéke megőrzésének ügyét.

Az MSZBT országos elnöksége nevében Szakasits Árpád mondott köszönetet.